

Monumentnummer*: 516904

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 18 september 2000
Kadaster deel/nr 82970/155

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Arnhem		Arnhem		Gelderland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Utrechtseweg	129		1	6812 AA	Arnhem		
Utrechtseweg	129		2	6812 AA	Arnhem		
Utrechtseweg	129		4	6812 AA	Arnhem		
Utrechtseweg	129		3	6812 AA	Arnhem		
Utrechtseweg	129		5	6812 AA	Arnhem		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*		Appartement aanduiding		Grondperceel
Arnhem		P					5367
Arnhem		P	6989		A1		
Arnhem		P	6989		A2		
Arnhem		P	6989		A3		
Arnhem		P	6989		A4		

Omschrijving**

Inleiding

VILLA "REALE", thans woonhuis met kantoor, in 1873 gebouwd in opdracht van Jonkheer F.D. Can van Stellendam naar ontwerp van de architecten Van Gendt in eclectische stijl. Opmerkelijk is de rijke ornamentiek in pleisterwerk, zoals geprofileerde vensteromlijstingen met kuiven, pilasters met spiegels en composiet-kapitelen, guirlandes. De oorspronkelijke bouwtekening (in bezit van de huidige eigenaar) vermeldt: "Ontworpen en uitgevoerd door de Architecten van Gendt / Arnhem H.W. van Marle 1873 / A.J. van Beek del." In de 17de en 18de eeuw ontstond een lint van landgoederen op de randen van de Veluwezoom; de overgang tussen het hoog gelegen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister
** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument
Datum van downloaden 14 july 2024

stuwwallandschap en de lage broeklanden langs de rivieren IJssel en Rijn. Gedurende de 19de eeuw werden veel van deze landgoederen opgekocht, verkaveld en bebouwd met ruim gesitueerde villa's. Het onderhavige perceel, dat onderdeel uitmaakte van het landgoed Hulkestein ten westen van Arnhem, werd in 1827 verkocht door de familie Brantsen (die het landgoed sedert 1666 in bezit had) aan Jonkheer F.D. Can van Stellendam uit 's-Gravenhage voor de bouw van zijn buitenverblijf.

In de jaren dertig van de twintigste eeuw nam het Gelders Blinden Instituut de villa in gebruik. Architect Joh. C. Eich ontwierp een verbouwingsplan, waarbij aan de rechter achterzijde van de villa een keuken werd toegevoegd, de vertrekken op de verdieping werden opgedeeld in kleine slaapkamers en de kap werd vervangen door een volwaardige bouwlaag met plat dak. Nog voor de Tweede Wereldoorlog werd de villa aan de achterzijde uitgebreid met een U-vormige aanbouw van twee bouwlagen naar ontwerp van G. Feenstra in een zakelijke architectuur. Deze aanbouw wordt gekenmerkt door blok- en halve cilindervormen met platte daken (dakterrassen), wit gepleisterde gevels zonder ornament, ingangen en vensters met stalen deuren en ramen. Omdat het terrein in zuidelijke richting sterk afhelt, bevinden de twee bouwlagen zich ter hoogte van respectievelijk de kelder en de begane grond van de villa.

In de jaren negentig is de villa gerestaureerd, waarbij het schilddak overeenkomstig de oorspronkelijke situatie werd hersteld, en de achterbouw werd opgesplitst in woonappartementen. De belendende villa Utrechtseweg 131, die qua verschijningsvorm verwant was aan villa Reale, is inmiddels gesloopt en vervangen door een modern appartementengebouw.

Het vrijstaande pand is markant gelegen aan de zuidzijde van de Utrechtseweg, nabij de splitsingen met de Hulkesteinseweg en Onderlangs, en tegenover de Oranjestraat. Het perceel helt in zuidelijke richting sterk af en reikt tot aan de Rijn. Het perceel wordt aan de straatzijde afgescheiden door een ijzeren HEK met een dubbel draaihek tussen twee achzijdige pijlers waarop pijnappels.

Omschrijving

Geheel onderkelderde VILLA van twee bouwlagen en zolder op rechthoekig grondplan, met aan de voorzijde een driezijdig middenrisaliet, en aan de achterzijde een vijfzijdige uitbouw in het midden. De gevels zijn grijs gepleisterd. De voor- en zijgevels worden horizontaal geleed door een plint (resp. hardsteen en gepleisterd), horizontale schijnvoegen in de eerste bouwlaag, waterlijsten ter hoogte van de lekdorpels, een cordonlijst en een afsluitende geprofileerde kroonlijst. De kroonlijst is aan de straatzijde voorzien van enkele rozetten. De gevels worden verticaal geleed door hoekpilasters, die voorzien zijn van spiegels, vaasmotieven en eenvoudige lijstkapitelen. De achtergevel is vlak gepleisterd. De muuropeningen in de eerste bouwlaag zijn rondboogvormig, en die in de tweede bouwlaag recht afgesloten. Alle zijn voorzien van geprofileerde omlijstingen met kuiven (blad-, palmet- en krulmotieven). De vensters in de eerste bouwlaag hebben enkelruits schuiframen en rondboogvormige bovenlichten, en in de tweede bouwlaag T-schuiframen en bovenlichten. Het schilddak is gedekt met gesmoorde gegolfde pannen en heeft een zinken kam met pironnen op de nok. In het dak zijn enkele tuimeldakramen geplaatst. Een schuifpui aan de achterzijde verschaft toegang tot het dakterras van de vijfzijdige uitbouw.

De symmetrisch ingedeelde VOORGEVEL heeft twee vensterassen aan weerszijden van een driezijdig middenrisaliet. Onder de vensters in de eerste bouwlaag zijn diamantkoppen aangebracht. Onder de vensters in de tweede bouwlaag bevindt zich tussen de gekorniste water- en cordonlijst een fries met spiegels waarin ornamenten met florale motieven. Onder de cordonlijst zijn kleine consoles aangebracht. Tussen de vensters in de tweede bouwlaag bevinden zich spiegels.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegevens voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het middenrisaliet heeft in de eerste bouwlaag drie ingangen met dubbele glasdeuren. Voor de linker en rechter ingang bevindt zich een koekoek. De middenrisaliet heeft in de tweede bouwlaag een dubbele balkondeur tussen twee T-schuiframen. Deze drie openingen zijn segmentboogvormig afgesloten. De balkondeur wordt geflankeerd door pilasters met composiet-kapitelen. Boven de deur bevindt zich een veld met de naam "VILLA REALE" en een veld met een festoen. Het houten balkon met balustrade rust op twee forse consoles met leeuwepoot en bladmotieven. De middenrisaliet wordt bekroond door een rondboogvormig afgesloten dakkapel met dito venster (stolpraam) en een smeedijzeren ornament op de top. Het rondboogvenster wordt geflankeerd door pilasters met composiet-kapitelen en getrapte vleugelstukken met velden.

De asymmetrisch ingedeelde LINKER ZIJGEVEL heeft links een risaliet met in de eerste bouwlaag een rondboog-ingang (hardstenen trap, dorpel en neuten; dubbele paneeldeur met twee kijkraampjes waarin gietijzeren roosters; rondboogvormig bovenlicht), en in de tweede bouwlaag een venster van hetzelfde type als in de voorgevel. Rechts van de zijrisaliet bevinden zich twee vensterassen, waarvan de linker blind is uitgevoerd. De rechter vensteras bezit vensters van hetzelfde type als in de voorgevel. De asymmetrisch ingedeelde RECHTER ZIJGEVEL heeft rechts (ter plaatse van het trappenhuis) een risaliet waarin twee gekoppelde rondboogvensters en een klein rechthoekig venster. Links van de zijrisaliet bevinden zich twee vensterassen die beide blind zijn uitgevoerd. De ACHTERGEVEL is voor wat betreft de eerste bouwlaag volledig aan het zicht onttrokken door de aanbouw uit de jaren dertig. De tweede bouwlaag bezit links een blindvenster; in de vijfzijdige uitbouw twee blindvensters, twee T-schuiframen en een dubbele glasdeur naar het dakterras; rechts twee ingehakte niet oorspronkelijke openingen (een ingang en een venster).

De villa heeft INWENDIG een voor de tijd van ontstaan traditioneel symmetrische opzet met vertrekken voor en achter een dwarsgang met portalen. In de kelder een kolenkelder, provisiekamer (met kastenwand) en mangelkamer (houten vloer) aan de straatzijde en een keuken (houten schouw op een gietijzeren zuil) aan de tuinzijde. In de eerste bouwlaag een dubbele suite (suite / salon / eetkamer) met schuifdeuren en twee marmeren schouwen aan de straatzijde en een tuinkamer aan de achterzijde (oorspronkelijk omgeven door een veranda). In de tweede bouwlaag slaapkamers met kabinetten aan de voorzijde en een balkonkamer aan de tuinzijde. De villa bezit een aantal waardevolle oorspronkelijke interieurelementen, zoals paneeldeuren met geprofileerde omlijstingen en een wit marmeren vloer en plint in de hal en gang; figuurconsoles in de portalen aan weerszijden van de gang; een houten bordestrap waarvan de leuning met ijzeren spijlen en houten handlijst begint met een bewerkte gebogen klauw; schuifdeuren, vouwblinden, in- en uitgezwente vensterbanken op bladconsoles en twee zwart marmeren schouwen in de dubbele suite; troggewelven op ijzeren liggers en een houten schouw op ijzeren zuiltje in de kelder.

De ACHTERBOUW uit de jaren dertig heeft twee bouwlagen met plat dak op een U-vormig grondplan. De beide zijgevels zijn voorzien van een halfronde uitbouw. De wit gepleisterde gevels worden afgesloten door een zware kroonlijst. In beide vleugels bevinden zich grote en kleine rechthoekige vensters met stalen stolp- en klapparamen, die ter plaatse van de halfronde uitbouwen zijn uitgevoerd als bandvenster. De kopgevels aan de Rijnzijde hebben in de eerste bouwlaag een gewijzigde indeling met een moderne schuifpui, en in de tweede bouwlaag een rechthoekig venster en een stalen meerruits balkondeur. Het balkon is afgezet met een ijzeren hekwerk (vierkant patroon). Tussen de vleugels is, aansluitend op de villa, een over twee bouwlagen doorgaande glazen pui opgetrokken met meerruits stalen ramen en dubbele schuifdeuren.

Het INTERIEUR van deze aanbouw bezit in beide vleugels nog enkele oorspronkelijke vertrekken met houten schuifdeuren; één trappenhuis in de halfronde uitstulping aan de westzijde; enkele vensterbanken van geel geglaazuurde tegels; een wit betegelde keuken met granito-aanrecht en schouw.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

VILLA "REALE" met HEK uit 1873 en UITBREIDING uit jaren dertig.

- Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een vrijstaande villa in eclectische stijl met bijzondere hoogwaardige kwaliteiten in het exterieur, zoals de zeldzaam rijk uitgevoerde ornamentiek in pleisterwerk. Het pand is een karakteristiek voorbeeld van een 19de eeuwse villa, met een (traditioneel) symmetrische opzet en een herkenbare hoofdvorm (oorspronkelijke dak is hersteld). Tevens zijn de indeling en enkele interieurelementen goed bewaard gebleven. Voorts is de villa van belang voor het oeuvre van de architecten Van Gendt. Aan de achterzijde heeft de villa door een uitbreiding uit de jaren dertig weliswaar aan authenticiteit ingeboet (sloop van de veranda), maar is tegelijkertijd daardoor verrijkt met een zorgvuldig ontworpen toevoeging in een eigentijdse, dat wil zeggen zakelijke architectuur met monumentale waarde.

- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van een voor de Veluwezoom karakteristieke historisch gegroeide situatie, namelijk verkaveling in de tweede helft van de 19de eeuw van het eeuwenoude landgoed Hulkestein, de bouw van grote vrijstaande villa's aan de Utrechtseweg en vervolgens de aanleg van nieuwe wegen waaraan een dichtere bebouwing van huizen in diverse bouwstijlen. Bovendien is de villa markant gelegen op de noordelijke Rijnsoever nabij een splitsing van wegen en in de zichtas van de Oranjestraat. Als zodanig heeft het pand zeldzaamheidswaarde qua aanleg en relatie met de omgeving en is het van bijzondere betekenis voor het aanzien van Arnhem-West.

- Van cultuurhistorische waarde vanwege de verschijningsvorm met symmetrische opzet, welke verbonden is met de typologische ontwikkeling van de vrijstaande villa in de 19de eeuw en als bijzondere uitdrukking van een woonhuis voor de beter gesitueerden in de directe omgeving van de stad Arnhem, zoals die in de tweede helft van de 19de eeuw werden gerealiseerd op voormalige landgoederen langs de uitvalswegen.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument